

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	J. Baijens / J. Porton	Datum	22 december 2023
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	11940794
E-mail	j.baijens@utrecht.nl, j.porton@utrecht.nl	Onderwerp	Reactie initiatiefvoorstel pilot tijdelijk bedelverbod 2024
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Op 30 november heeft raadslid David Bosch (UtrechtNU!) het initiatiefvoorstel 'pilot tijdelijk bedelverbod 2024' aangeboden.

Sinds het schrappen van het bedelverbod uit de APV in 2010 is bedelen een terugkerend onderwerp van debat in uw raad. Wij waarderen initiatieven om met eigen voorstellen te komen en zien dit initiatiefvoorstel van UtrechtNU! als een waardevolle bijdrage, zodat u zich goed geïnformeerd kunt uitspreken over het al dan niet invoeren van een (pilot) bedelverbod in de stad. Hieronder treft u onze reactie op het initiatiefvoorstel.

Huidige situatie

Op dit moment is bedelen op zichzelf niet strafbaar in Utrecht. We hebben oog voor overlast maar sluiten onze ogen ook niet voor kwetsbare personen in de stad. Eerder is aangegeven dat uit de meldingen van bewoners en ondernemers uit de stad en waarnemingen van handhavers blijkt dat overlast en ergernis door bedelen in de praktijk verschillend wordt ervaren en gekwalificeerd. U heeft dit ook meegekregen tijdens de raadsinformatiebijeenkomst op 1 februari 2022. Wat door de een als onwenselijk of als overlast wordt ervaren, wordt door een ander gezien als een (mensen)recht of een roep om hulp.

Het aantal meldingen over bedelen laat de afgelopen jaren een wisselend beeld zien. Dit jaar zien we een toename ten opzichte van 2022, maar het aantal meldingen is lager dan in de jaren 2019 t/m 2021. Over het algemeen zien we het aantal meldingen in de zomerperiode toenemen, maar we zien ook uitschieters in andere maanden. In de maand november van dit jaar zijn er bijvoorbeeld meer meldingen binnengekomen dan in één van de zomermaanden.

Aandachtspunten initiatiefvoorstel

In het initiatiefvoorstel wordt aangegeven dat met een bedelverbod wordt beoogd om "het aandeel van overlastgevende bedelaars en georganiseerde bedelbendes te verkleinen" en dat met het instellen van een verbod de handhavers van gemeente en de politie meer handvatten krijgen om te handhaven op buitensporige situaties.

In dat verband wijzen wij er op dat uw raad in [juni 2021](#) is geïnformeerd over de mogelijkheden en onmogelijkheden van een bedelverbod. Wij geven graag een aantal aandachtspunten mee:

1. Handhaving op overlast is nu al mogelijk

Als er sprake is van aantoonbare overlast door bedelen, dan is handhavend optreden door politie en boa's van gemeente nu al mogelijk. Daarbij valt te denken aan hinderlijk opdringen, volgen of bewust de weg versperren. Bij aanhoudende overlast kan de burgemeester de veroorzaker een tijdelijk gebiedsverbod opleggen.

Om handhavend te kunnen optreden, moet de overlast worden waargenomen door politie of handhaving. Het aantonen van overlast is in de praktijk op dit moment vaak lastig omdat de overlast stopt zodra politie of gemeentelijke handhavers in de buurt zijn. Met het instellen van een bedelverbod door uw raad is het niet nodig om overlast aan te tonen; alleen het feit dát er gebedeld wordt is dan voldoende om te handhaven.

2. Een bedelverbod geldt voor iedereen

Dit raakt gelijk aan het tweede aandachtspunt. Bij het instellen van een bedelverbod kan geen onderscheid worden gemaakt tussen de verschillende (groepen) bedelaars die er in de stad zijn. Een bedelverbod zal ook (kwetsbare) personen die geen overlast veroorzaken treffen. Wij zijn uiteraard gebonden aan de beginselen van gelijkheid en verbod op discriminatie en er is in de handhaving dan ook beperkt ruimte voor maatwerk. In veel gemeenten waar een bedelverbod van kracht is, wordt gewerkt met een escalatiemodel, waarbij vaak eerst wordt aangesproken en gewaarschuwd alvorens handhavend op te treden. Dit wordt ook genoemd in het initiatiefvoorstel. Dit zal bij het instellen van een pilot nader uitgewerkt moeten worden in een handhavingsinstructie.

Bij het handhaven van een eventueel bedelverbod is het van belang om rekening te houden met de achtergrond van een bedelaar als het gaat om de doorverwijzing naar zorgpartijen. Hier is nu ook aandacht voor in het werk van politie en gemeentelijke handhavers door alert te zijn op zorgsignalen en daarbij door te verwijzen naar de juiste hulpverleningsorganisaties. Dit geldt uiteraard ook voor signalen van mensenhandel/uitbuiting, zodat hierop adequaat wordt gereageerd.

We weten dat er in Utrecht ook geregeld georganiseerde groepen en/of families veelal uit Oost-Europese landen bedelen. Dit zijn meestal groeperingen die rondtrekken door Europa en op de hoogte zijn van steden waar geen bedelverbod geldt. In de raadsinformatiebijeenkomst waar al eerder aan is gerefereerd over bedelen, heeft Stichting Barka ook aangegeven dat deze specifieke groepen voor hun moeilijk te benaderen zijn, omdat ze vaak korte periode in Utrecht verblijven.

Misleiding door het fingeren of overdrijven van armoede of gebreken komt ook voor, hetgeen overigens niet strafbaar is. Naar het fenomeen van rondtrekkende groepen die georganiseerd bedelen en die ook in Utrecht worden waargenomen, wordt momenteel onderzoek gedaan door het Expertisecentrum Mensenhandel & Mensensmokkel (EMM)¹. Het georganiseerd bedelen door groepen en/of families door Europa vinden wij een onwenselijke situatie. Hierbij kan ook sprake zijn van structurele dwang of uitbuiting. Het is belangrijk dat politie en gemeente alert zijn op dergelijke signalen zodat er strafrechtelijk kan worden opgetreden. Mede door het rondreizende karakter door Europa van groepen is (strafrechtelijk) onderzoek in de praktijk vaak moeilijk om uit te voeren.

3. Duur van de voorgestelde pilot

Om conclusies te kunnen verbinden aan de effecten van een verbod is een periode van vier maanden erg kort. Het invoeren van een dergelijk verbod vraagt zorgvuldige communicatie naar de doelgroep, een opbouw in de handhaving met wellicht een langere periode van informeren en waarschuwen alvorens te gaan bekeuren.

¹ Dit expertisecentrum is een samenwerkingsverband van politie, Openbaar Ministerie, Arbeidsinspectie, Koninklijke Marechaussee en de Immigratie- en Naturalisatiedienst.

Tegelijk waarderen wij de proportionaliteit van het voorstel om op basis van ervaringen in een pilotperiode te ervaren wat de gevolgen zijn van een bedelverbod.

Tot slot

Indien uw raad besluit tot het instellen van de pilot tijdelijk bedelverbod, zal dit gedurende de pilotperiode worden opgevangen binnen de bestaande schaarse handhavingscapaciteit. In de huidige situatie wordt er ook geacteerd op overlastsignalen door handhavers en politie en in de praktijk zal moeten blijken of dit zal toe- of afnemen na het instellen van een verbod. In de evaluatie zal dit punt meegenomen moeten worden.

Tevens is het dan van belang een handhavingsstrategie verder uit te werken (conform het hiervoor genoemde escalatiemodel) en samenwerkingsafspraken met hulpverleningsinstanties in de stad te actualiseren.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,